

TÌNH HÌNH CÔNG TÁC DỰ BÁO KTTV
ĐỊA PHƯƠNG MẤY NĂM GẦN ĐÂY

Nguyễn Ngọc Thái
Cục Dự báo KTTV

1. Tình hình phát triển dự báo địa phương

Do yêu cầu của sản xuất, quốc phòng và công tác phòng chống thiên tai, dự báo thời tiết và dự báo thủy văn được tiến hành ở trung ương và các đài KTTV địa phương.

Hội nghị "dự báo bổ sung" ở Văn lý năm 1963 của Nha Khí tượng và hội nghị "dự báo thủy văn" năm 1964 của Bộ Thủy lợi đã xác nhận sự cần thiết mở rộng công tác phục vụ dự báo đến các tỉnh.

Trong những năm kháng chiến chống Mỹ diễn ra ác liệt, các tin dự báo KTTV không phát báo công khai. Năm 1967 đã chuyển dự báo bổ sung thành dự báo địa phương nhằm phục vụ dự báo kịp thời, có hiệu quả.

Năm 1975 cuộc kháng chiến chống Mỹ cứu nước kết thúc thắng lợi, công tác dự báo địa phương được triển khai ở các tỉnh miền Nam và hòa cùng các tỉnh miền Bắc phát huy tác dụng phục vụ sản xuất ở địa phương.

Hiện nay, tuy hoàn cảnh đất nước còn nhiều khó khăn, điều kiện thông tin liên lạc còn thấp, công tác dự báo và phục vụ dự báo đã có những cố gắng nhất định để thường xuyên ra các bản tin dự báo thời tiết, dự báo thủy văn kịp thời phục vụ công tác chỉ đạo sản xuất, quốc phòng và đời sống.

Công tác dự báo địa phương đã hình thành và từng bước phát triển theo hướng kết hợp giữa trung ương và địa phương, bám sát yêu cầu phục vụ sản xuất và phòng chống thiên tai.

Đài KTTV tỉnh là đơn vị dự báo cơ sở, có nhiều cán bộ chuyên trách dự báo khí tượng, dự báo thủy văn. Ở 39 tỉnh thành có 102 cán bộ dự báo, trong đó 92% có trình độ đại học, với quá trình công tác dự báo trung bình 8 năm, đã được bồi dưỡng nghiệp vụ, đủ khả năng đảm đương nhiệm vụ xây dựng cơ sở kỹ thuật dự báo và làm dự báo KTTV địa phương kịp thời có hiệu quả được các cấp các ngành hoan nghênh đánh giá tốt.

Từ 1978 Tổng cục có quyết định giao nhiệm vụ dự báo khu vực cho 11 KTTV thành phố Hồ Chí Minh và Quảng Nam - Đà Nẵng, ngoài nhiệm vụ dự báo KTTV phục vụ cho các tỉnh trong khu vực được phân công, còn tiến hành nghiên cứu, cải tiến các cơ sở kỹ thuật phục vụ dự báo và đảm bảo công tác thông tin khu vực.

Ở Trung ương, phòng Chỉ đạo dự báo địa phương có nhiệm vụ làm tham mưu cho Cục và Tổng cục về công tác dự báo, hướng dẫn việc xây dựng hồ sơ kỹ thuật dự báo địa phương, chỉ đạo và kiểm tra việc thực hiện kế hoạch dự báo KTTV địa phương, trao đổi kinh nghiệm dự báo và đánh giá chất lượng, hiệu quả công tác dự báo KTTV địa phương.

2. Tình hình kỹ thuật dự báo địa phương

Nội dung kỹ thuật dự báo địa phương là kết hợp chặt chẽ ba mặt :

- Bản đồ phân tích xu thế và dự báo của trung ương.
- Số liệu khí tượng thủy văn tại địa phương.
- Kinh nghiệm quần chúng.

Ở Trung ương : Cơ sở kỹ thuật dần từng bước được tăng cường, chất lượng bản tin dự báo có mức chính xác ổn định tương đối cao.

Phương pháp dự báo khí tượng chủ yếu là synop, kết hợp với các phương pháp thống kê, dự báo số trị, sử dụng ảnh mây vệ tinh và các sản phẩm phân tích dự báo của nước ngoài v.v..

Phương pháp dự báo thủy văn chủ yếu là sử dụng các toán đồ tương quan kết hợp với mô hình toán trong thủy văn và tham khảo kết quả dự báo thủy văn nước ngoài.

Cục Dự báo có nhiều dự báo viên kinh nghiệm, được đào tạo hệ thống có khả năng ứng dụng kết quả nghiên cứu khoa học KTTV vào nghiệp vụ dự báo. Cục Dự báo được trang bị thông tin tuy chưa hiện đại nhưng có khả năng tập hợp số liệu KTTV trên quy mô lớn và nhanh chóng tính toán, dự báo hạn ngắn, hạn vừa và hạn dài cung cấp cho các ngành và các đài trạm KTTV làm cơ sở cho dự báo địa phương.

Ở địa phương :

- Dự báo khí tượng hạn ngắn dùng phương pháp phân tích synop. Hàng ngày các đài KTTV tỉnh thành thu đầy đủ các bản phân tích xu thế và dự báo thời tiết của trung ương hoặc đài dự báo khu vực, kết hợp với giản đồ mặt cắt thời gian tổng hợp; các biểu đồ giản đồ dự báo để làm dự báo địa phương.

- Dự báo khí tượng hạn vừa và hạn dài chủ yếu dùng các phương pháp phân tích thống kê và số liệu trung bình khí hậu. Nhiều đài đã xây dựng hồ sơ dự báo theo các phương pháp xét dấu tương quan; phương pháp xác suất chuyển dịch; phương pháp phân tích đường biến trình; và phương pháp chọn tương tự ... Một số đài sử dụng thêm các phương pháp bổ trợ khác như đài Quảng ninh dùng "bình phương tối thiểu" đài Nghĩa bình dùng "hàm trục giao tự nhiên", đài Hà nội dùng "biểu đồ tổng hợp" và đài T.P. Hồ Chí Minh dùng "Phân tích chuỗi" ...

- Dự báo thủy văn hạn ngắn dùng các phương pháp :

+ Phương pháp mực nước hoặc lưu lượng tương ứng được sử dụng rộng rãi, thích hợp cho dự báo lũ các sông lớn và vừa.

+ Phương pháp mưa - dòng chảy, mưa - đỉnh lũ để dự báo lũ cho sông vừa và nhỏ.

+ Phương pháp dự báo bằng quan hệ mưa - dòng chảy có kết hợp mực nước; lưu lượng tương ứng có tác dụng nâng cao mức chính xác và thời gian dự kiến.

- Dự báo thủy văn hạn vừa và hạn dài.

+ Mùa cạn dùng phương pháp xu thế kết hợp lượng mưa trong thời gian dự kiến và phương pháp tương quan giữa các yếu tố thủy văn thời gian trước và thời gian sau kết hợp lượng mưa dự trữ và dự kiến.

+ Mùa lũ dùng các phương pháp diễn biến lịch sử, phương pháp phân tích chu

kỹ và phương pháp thống kê khách quan.

Như vậy các phương pháp dự báo khí tượng và dự báo thủy văn đều có cơ sở khoa học, có tác dụng nâng cao độ chính xác dự báo.

Nhiều đài KTTV tỉnh thành đã quan tâm và tích cực lập hồ sơ dự báo, và xây dựng cơ sở kỹ thuật dự báo địa phương theo 5 phương pháp đã giới thiệu hướng dẫn một số đài tích cực lập nhiều giản đồ, biểu đồ dự báo theo kinh nghiệm; số liệu địa phương. Trong những năm gần đây các đài có nhiều tiến bộ xây dựng hồ sơ kỹ thuật và thực hiện tốt quy định tạm thời về công tác dự báo địa phương là các đài Lai châu; Hoàng liên sơn; Quảng ninh; Hà bắc; Hà sơn bình; Thanh hóa; Nghệ tĩnh; Bình trị thiên; Nghĩa bình; Hậu giang và T.P. Hồ Chí Minh. Một số đài chưa đi sâu vào công tác xây dựng hồ sơ dự báo, kỹ thuật dự báo và chưa thực hiện tốt các quy định về trình tự làm dự báo, phục vụ dự báo v.v. là các đài Cao bằng, Lạng sơn, Hải hưng, Đồng nai, Lâm đồng, Sông bé, và Bến tre.

3. Hình thức và kết quả phục vụ dự báo địa phương

Để phục vụ tốt công tác chỉ đạo sản xuất, quốc phòng và đời sống, Ngành Khí tượng thủy văn đã tổ chức một mạng lưới dự báo từ trung ương đến đài, trạm địa phương. Trong mùa mưa bão lũ đã theo dõi chặt chẽ, bám sát các hiện tượng KTTV nguy hiểm; thực hiện cảnh báo, dự báo và phối hợp cùng ban chỉ huy chống bão chống lụt các cấp, các ngành phục vụ chỉ đạo công tác phòng chống bão, chống lụt, v.v..

Các bản tin dự báo KTTV hàng ngày, 5 ngày hoặc 10 ngày được phát thanh, đăng trên báo và cung cấp cho các ngành để chỉ đạo sản xuất.

Nhiều đài thí điểm đưa công tác phục vụ tới địa bàn huyện là đài Hà nam ninh, Nghệ tĩnh, Hà sơn bình, Thanh hóa, Bình trị thiên, Quảng nam - Đà nẵng, Nghĩa bình, Hậu giang và đài T.P. Hồ Chí Minh.

Thông báo KTTV của các đài có nội dung phục vụ tốt, hình thức rõ ràng, sạch đẹp điển hình tốt là các đài Hà nam ninh, Quảng ninh, Thanh hóa, Quảng nam - Đà nẵng, Nghĩa bình, Hậu giang và đài T.P. Hồ Chí Minh, một số thông báo KTTV chưa đẹp, in mờ, không rõ ràng và không ghi tên đơn vị, do đó tác dụng phục vụ ít (Hải hưng, Vĩnh phú, Đồng nai, Minh hai và Lâm đồng).

Chất lượng thông báo KTTV 10 ngày của nhiều đài có mức chính xác ổn định, đạt chỉ tiêu đăng ký là các đài Lai châu, Hà bắc, Thanh hóa, Nghệ tĩnh, Nghĩa bình, Hậu giang và đài T.P. Hồ Chí Minh. Một số đài mức chính xác thấp hoặc chưa ổn định là đài Cao bằng, Lạng sơn, Sông bé, Đồng nai, Bến tre.

Đài Nghệ tĩnh năm 1982 nhờ dự báo chính xác giúp địa phương khoi bị thiệt hại 100 tấn lúa giống.

Đài Thanh hóa dự báo những ngày cuối tháng IX năm 1983 tương đối chính xác giúp tỉnh chỉ đạo chống hạn chống úng ở Bãi thượng, giảm diện tích thiệt hại hàng ngàn hecta và tiết kiệm hàng ngàn kilôat.giờ điện để bơm nước chống hạn và chống úng.

Đài Hậu giang tháng X năm 1978 dự báo đỉnh lũ sông Hậu ở Vùng Ô môn - Thốt nốt chính xác và có sự hợp tác chặt chẽ với đài truyền thanh; truyền hình thông báo thường xuyên địa phương đã tổ chức đắp đê quai kịp thời cứu được 10.000 ha lúa khỏi

ngập, giảm thiệt hại về người và tài sản.

Đại Bình trị thiên trong cơn bão và trận lụt tháng XI/1983 UBND tỉnh ra thông báo có đoạn viết "Được thông báo của Tổng cục KTTV và theo dõi các báo cáo kịp thời của đài KTTV tỉnh, thường vụ tỉnh Ủy và Thường trực Ủy ban Nhân dân đã thi hành những biện pháp khẩn cấp, chủ động đối phó kịp thời, kể cả trận bão cũng như trận lụt".

Các đài KTTV tỉnh Hà bắc, Bắc thái, Quảng ninh, Hà nam ninh, Hà sơn bình, Quảng nam Đà nẵng, Phú khánh, An giang, Thành phố Hồ Chí Minh đều có những thành tích trong công tác dự báo góp phần chỉ đạo sản xuất và hạn chế thiệt hại do thiên tai gây ra.

Trong lần trưng cầu "ý kiến bạn nghe đài" vừa qua ở tỉnh Nghĩa bình thì trên 95% bạn nghe đài ưa thích "dự báo KTTV".

Trên đây chỉ nêu một số ví dụ có tính chất minh họa cho kết quả công tác phục vụ dự báo KTTV địa phương.

4. Công tác phục vụ dự báo trong thời gian tới

- Phương hướng : "Ra sức phát triển vững chắc về tổ chức và nâng cao chất lượng dự báo, đặc biệt là dự báo thời tiết thủy văn nguy hiểm, tăng cường dự báo hạn ngắn, hạn vừa 5 và 10 ngày trên cơ sở khoa học và kinh nghiệm, kết hợp chặt chẽ giữa trung ương và địa phương". Nội dung kỹ thuật là "kết hợp chặt chẽ bản phả n tích xu thế, dự báo của trung ương, hoặc đài dự báo khu vực với số liệu khí tượng thủy văn và kinh nghiệm địa phương". Tổ chức mạng lưới dự báo và thông tin từ trung ương, đài dự báo khu vực đến đài KTTV tỉnh và một số trạm huyện trọng điểm, tổ chức dự báo cảng Hải phòng, cảng Thành phố Hồ Chí Minh và nghiên cứu xây dựng tổ dự báo chuyên đề theo vùng kinh tế quan trọng của Nhà nước.

Tăng cường khâu chỉ đạo dự báo, thực hiện chức năng quản lý, chỉ đạo, kiểm tra và hướng dẫn kỹ thuật, tổ chức đánh giá về chất lượng dự báo và hiệu quả phục vụ v.v. . Điều quan trọng hàng đầu là tăng cường công tác thông tin, dự báo ở trung ương, và đài dự báo khu vực để thực sự là trung tâm dự báo hiện đại.

Hình thức : - Bảo đảm truyền tin dự báo và dự báo thời tiết, thủy văn nguy hiểm chính xác, kịp thời. Tiếp tục tổ chức dự báo KTTV hạn ngắn, hạn vừa và cảnh báo hạn dài nhằm phục vụ tốt công tác chỉ đạo sản xuất, quốc phòng và đời sống. Cải tiến công tác biên soạn thông báo KTTV và tổ chức trao đổi kinh nghiệm và hướng dẫn các cơ sở kỹ thuật dự báo mới nhằm nâng cao chất lượng và hiệu quả công tác dự báo, đẩy mạnh hình thức phục vụ theo chuyên ngành, chuyên đề và hợp đồng kinh tế.

Biện pháp : - Hàng đầu là tổ chức tốt hơn công tác thông tin bảo đảm tập hợp số liệu nhanh, chính xác và dự báo phục vụ kịp thời.

- Tổ chức công tác chỉ đạo, hướng dẫn kỹ thuật và nghiên cứu phương pháp đánh giá.

- Xây dựng phương pháp công tác giữa trung ương, đài khu vực và đài trạm địa phương nhằm hoàn thành nhiệm vụ và mục tiêu của công tác phục vụ dự báo khí tượng thủy văn địa phương ./.